

Warszawa, 25 października 2013 r.

Rekomendacje Stowarzyszenia Amnesty International odnośnie projektu ustawy o Komisji Kontroli Służb Specjalnych

Amnesty International w dniu 11 października 2013 roku otrzymała do zaopiniowania Projekt ustawy o Komisji Kontroli Służb Specjalnych. Według Projektodawcy, Projekt ustawy o Komisji Kontroli Służb Specjalnych jest jednym z elementów założeń reformy systemu służb specjalnych Rzeczypospolitej Polskiej, przedstawionych na forum Kolegium do Spraw Służb Specjalnych na posiedzeniu w dniu 29 maja 2013 roku, oraz jednym z elementów projektu ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego z 1 sierpnia 2013 roku.

Rekomendacje:

Niezależność Komisji Kontroli Służb Specjalnych

Komisji Kontroli Służb Specjalnych powinna być niezależną jednostką nadzorującą w celu kontroli organów sektora bezpieczeństwa w zakresie ich działań, ustaleń, polityki, zarządzania finansami oraz administracji. Taka jednostka nadzorująca powinna być niezależna od jednostek przyznanych jej do nadzoru w zakresie instytucjonalnym, a także w zakresie działań oraz finansów.

Według projektodawcy przewodniczącego Komisji i pozostałych członków Komisji powołuje Sejm bezwzględną ilością głosów. Ten zapis należy rozszerzyć o wymaganą minimalną liczbę kandydatów na jedno miejsce w Komisji aby uniknąć sytuacji, gdy liczba kandydatów jest równa liczbie wszystkich miejsc do obsadzenia.

Dostęp do informacji niezbędny do wykonywania zleceń

Komisja Kontroli Służb Specjalnych musi mieć zagwarantowany prawnie dostęp do wszelkich informacji niezbędnych im do wykonywania zleceń. Dostęp ten nie może być w żaden sposób ograniczany, niezależnie od poziomu poufności bądź klasyfikacji informacji, tak długo, jak niezbędny on jest do spełnienia uzasadnionych wymagań oraz jest wykorzystywany w sposób zgodny z wymogami.

Informacje, do których jednostki nadzorujące muszą mieć dostęp to między innymi, lecz nie tylko: archiwa, technologie i systemy znajdujące się w posiadaniu władz sektora bezpieczeństwa; niezależnie od formy oraz środka i faktu, czy zostały one stworzone przez te władze; fizyczne obiekty, lokalizacje oraz inne powiązane miejsca; informacje znajdujące się w posiadaniu osób, które jednostki nadzorujące uważają za istotne dla ich pełnionej przez nie funkcji.

Wszelkie stawiane wobec personelu publicznego wymagania zachowania tajemnicy oraz poufności nie mogą powstrzymać pracowników przed dostarczeniem informacji jednostkom nadzorującym.

Przekazanie takich informacji nie może być postrzegane przez personel w kategoriach złamania jakiegokolwiek prawa bądź kontraktu nakładającego obowiązek niejawności.

Kompetencje, zasoby i procedury konieczne do zapewnienia dostępu do informacji

Komisja Kontroli Służb Specjalnych musi mieć odpowiednie kompetencje prawne, aby mieć dostęp do wszelkich informacji oraz móc odczytać wszelkie istotne informacje uważane przez nie za niezbędne do wykonania pełnionych funkcji. Kompetencje te powinny obejmować minimalnie prawo do przesłuchiwania obecnych i byłych członków władzy wykonawczej oraz pracowników i kontrahentów władz publicznych, do kontrolowania i nadzorowania odpowiednich archiwów oraz inspekcji miejsc i obiektów. Niezależne jednostki nadzorujące powinny także mieć prawo do wystosowania wezwania sądowego wobec wyżej wymienionych osób celem otrzymania zeznań składanych pod przysięgą oraz potwierdzenia tychże przez osoby, które zdaniem jednostek nadzorujących mogą posiadać istotne informacje w ramach pełnionych przez nie funkcji, a także, jeśli jest taka potrzeba, jednostki te powinny działać z pełnym poparciem i współpracą z organami ścigania.

Komisja Kontroli Służb Specjalnych musi uwzględniać, między innymi, prawo do ochrony prywatności, zabezpieczenie przed samooskarżeniem oraz inne wymogi rzetelnego procesu sądowego w trakcie pozyskiwania informacji. Musi mieć dostęp do odpowiednich zasobów finansowych, technologicznych oraz ludzkich umożliwiających im dostęp, identyfikację oraz analizę informacji niezbędnych do efektywnego sprawowania funkcji.

Ustawa musi wymagać wsparcie dla Komisji Kontroli Służb Specjalnych ze strony instytucji sektora bezpieczeństwa, potrzebne do zdobycia oraz zapoznania się z informacjami niezbędnymi do sprawowania jej funkcji. Prawo musi również wymagać od instytucji sektora bezpieczeństwa ujawniania Komisja Kontroli Służb Specjalnych aktualnych danych z konkretnych kategorii, które to zgodnie z decyzją Komisji, są konieczne do sprawowania jej funkcji. Pośród takich informacji między innymi muszą znajdować się, te które dotyczą potencjalnych naruszeń prawa oraz standardów praw człowieka.

Przejrzystość działalności Komisji Kontroli Służb Specjalnych

Komisja Kontroli Służb Specjalnych musi być zobowiązana prawnie do wnoszenia cyklicznych raportów oraz upubliczniania ich. Te raporty powinny zawierać minimalnie informacje na temat samych niezależnych jednostek nadzorujących, w tym ich funkcji, członkostwa, budżetu, działalności oraz jej sposobów. Raporty te powinny zawierać także informacje na temat funkcji, struktury, budżetu oraz głównej działalności wszelkich instytucji sektora bezpieczeństwa, które same nie upubliczniają takich wiadomości na swój temat.

Komisja Kontroli Służb Specjalnych musi także przedstawiać wersje raportów do upublicznienia odwołujące się do tematycznie ukierunkowanych śledztw oraz badań, w których powinny zapewniać możliwie najwięcej informacji dotyczących kwestii publicznych. Komisja musi w swoich raportach

przestrzegać praw wszystkich osób, których te raporty dotyczą, w tym prawa do prywatności. Komisja musi pozwolić na zapoznanie się, w odpowiednim czasie, z treścią raportów przeznaczonych do upublicznienia instytucjom podlegającym ich nadzorowi tak, aby pozwolić tym instytucjom wypunktować wszelkie partie raportów, które budzą wątpliwości ze względu na potencjalne zawarcie informacji, które mogą być tajne. Ostateczna decyzja na temat treści, które zostaną upublicznione powinna należeć jednak do Komisji Kontroli Służb Specjalnych.

Zasięg i dostępność informacji zawartych w ustawie

Treść ustawy o Komisji Kontroli Służb Specjalnych oraz informacje o jej działalności powinny być łatwo dostępna dla obywateli. Komisja Kontroli Służb Specjalnych musi stworzyć mechanizmy oraz ułatwienia ukierunkowane na osoby niepiśmienne, mówiące językami mniejszości narodowych, upośledzone słuchowo oraz wzrokowo tak, by i one mogły dotrzeć do informacji dotyczących pracy tych jednostek. W art. 3 projektu ustawy o Komisji Kontroli Służb Specjalnych powinien znaleźć się podpunkt dotyczący możliwości wszczęcia postępowania kontrolnego w wyniku bezpośredniej skargi obywatela. Komisja musi zapewnić wachlarz łatwo dostępnych mechanizmów, dzięki którym społeczeństwo, w tym osoby zamieszkujące odległe tereny, może mieć ułatwiony kontakt z tymi jednostkami, a w przypadku skarg posiadać organy rozpatrujące oraz rejestrujące takowe. Komisja musi posiadać mechanizmy efektywnie zabezpieczające poufność skarg oraz anonimowość składających je osób.